

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

De Ivstitia Et Ivre ceterisq[ue] Virtutibus Cardinalibus

Lessius, Leonardus

Antverpiæ, 1632

2 Vtrùm in cambio minuto liceat aliquid accipere supra valorem nummi
lege definitum.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-72459](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-72459)

DUBITATIO II.

Utrum in cambiis minuto liceat aliquid accipere supra valorem nummi lege definitum:

7. Varij tituli lucrandi in cambio minuto.

1. Lucri cessantis causa.

8. 2. Ratione offiij cambialis.

9. An sine auctoritate Principis.

10. Ratione laboris numerandi.

Vt si aureus nummus lege taxatus sit 120. grossis, vtrum liceat exigere 122. vel 123. dum aurei nummi commutantur cum minutis argenteis?

Respondeo, Possesse interuenire varias causas, ob quas id sit licitum.

Primo, Ratione lucri cessantis tantum potes exigere supra valorem legitimum, quantum aestimabitur illa spes lucri, qua te per cambium priuas: vt si constitueras nummos aureos aliò deferre, vbi plurius valeat; vel alibi merces emere, vbi sine damno alià monetà emere nequis. Nec obstat quòd pretium lege taxatum consistat in indiuisibili; quia illud incrementum non accipitur pro nummo ipso præcisè considerato, sed pro lucro ex eo sperato. Eodem modo licitum est accipere supra pretium legitimum frumenti, vini, & aliarum rerum, si aliò, vbi plurius valent, delatus eras, vt supra dictum est.

Secundò, Ratione officij cambiendi, præsertim si id alicui à Repub. vel Principe sit concessum. hoc enim officium includit obligationem cambiendi, & multa onera, (vt paratam habere pecuniam varij generis in gratiam aliorum, numerare cum aliquis petierit, custodire assidue cum sollicitudine) quæ sunt pretio aestimabilia. Itaque pro hac obligatione & his obsequijs, quæ in commodum aliorum præstat, potest à singulis aliquid exigere (si aliunde stipendium non habet) nempe quantum necesse est vt tale officium ex æquo compensetur; sicut dictum est de Monte pietatis c. 20. dubit. pænult. vide Conradum q. 99. conclus. 4. Ratione huius tituli non solum potest aliquid lucrari, dum monetam magnam cambit pro parua, vel auream pro argentea; sed etiam dum minutam pro magna, siue aurea, siue argentea, commutat: nam vtrumque fit in gratiam eius qui permutationem petit, & ob vtrumque officium suscipitur & varia pecunia procuratur.

Dixi, Præsertim si à Principe hoc officium concessum; quia quidam putant nihil posse accipere eum, qui sponte sua absque tali auctoritate hoc officium sumit. Verùm si hic eadem obsequia præstet, non video cur non possit aliquid exigere; etsi non tantum, quantum illi, qui id ex obligatione faciunt. nam obsequia illa in gratiam eorum, qui petuntur sunt, præstata, aliquam mercedem merentur, & ita tenet Nauarr. cap. 17. n. 288. Imò vbi pretia cambiorum iam sunt constituta, vel scitur quantum hoc tempore camplores solent accipere; probabile est posse priuatum hominem, si forte se offerat occasio cambiendi, tantundem accipere; sicut in rebus venalibus.

Tertiò, Ratione laboris numerandi pecuniam. Caietanus tract. de cambiis cap. 1. putat ratione huius tituli nihil posse accipi; tum quia non est pretio aestimabilis; tum quia si pretio aestimare quis velit, compensatur labore alterius, qui pecuniam etiam numerare debet.

Verùm communis sententia DD. est, ob hunc titulum posse aliquid exigere, etsi parum. Ita Con-

radus q. 99. conclus. 5. Nauarr. supra. Sotus lib. 6. q. 9. art. vnico. ratio est, quia hic labor est pretio aestimabilis, etsi interdum gratis præstari solet: quare etiam fiat ad petitionem alterius, poterit pro eo exigere compensatio. ab eo enim, qui petit aliquid in suum commodum præstari, potest merces reperi. vnde etiam in mutuo aliquid ratione huius laboris accipi potest. Neque verum est, numerationem vnus compensari per numerationem alterius; quia vtraque fit in gratiam eius, qui cambium petit, sicut in mutuo. nam secunda est propter primam; prima autem esse propter petentem: ergo & secunda censetur esse propter eundem.

Quartò, Ratione puritatis materis. Medina q. 7. de vsura, negat hoc titulo posse aliquid accipi à camploribus. ratio ipsius est, quia in taxando pretio Princeps habuit rationem puritatis materis, ac proinde non potest ob hanc causam plurius aestimari.

Sed contrarium tenent Caietanus de cambiis cap. 6. Sotus & Nauarr. supra, & alij. Probat, Quia scutum auri purissimi, cui nihil alieni metalli est admixtum, etsi non sit maioris taxæ legalis, quàm scutum auri impurius; est tamen maioris pretij vulgaris, ratione materis: communi enim hominum iudicio plurius aestimatur, quia materis aestimabilis (nempe auri) plus habet; ergo instar mercis plurius potest vendi, & commutari. sic antiqui ducati duplices plurius aestimantur quàm noui, etiam si lege idem pretium habeant. Itaque licet veteres commutare nouis cum tanto auctario, quantò est plus auri in illis quàm in his.

Ad rationem Medinae Respondeo, Principis mentem non esse, quin huiusmodi nummi puriores, si tamquam res commutentur cum impurius, possint ratione materis plurius aestimari; (id enim esset irrationabile, ac proinde non obligaret subditos in conscientia) sed tantum præscribere pretium eorum, quatenus sunt mensura rerum venalium & solationis debitorum; vt infra magis declarabitur.

Quintò, Ratione commoditatis seruandi, transferendi, numerandi, & vbiq; negociandi. Hunc etiam negat Medina & quidam alij Doctores. Primò, Quia Princeps in pretio taxando, huius commoditatis rationem habuit. Secundò, Sicut moneta magna & aurea habet sua commoda, ita etiam minuta.

Sed contrarium tenent DD. citati; & merito, quis enim non plurius aestimet 1000. coronatos in auro, quàm in pecunia minuta argentea? itaque in his permutandis potest hæc commoditas, qua se quis priuat, aestimari, nihil tamen amplius peti potest ratione commodi, quod alteri inde prouenit; vt rectè notat Caietanus.

Ad primam rationem Respondeo Primò, Principem eatenus habuisse rationem huius commoditatis, quatenus maius pretium illis nummis imposituit, quàm tantundem auri in minutissimas partes distributum haberet. eo tamen pretio imposito, adhuc plurius aestimatur quàm pretium illud in minuta pecunia. neque id Princeps tollere potest, (quamuis possit prohibere commutationem) quia est conditio consequens rei naturam.

Respondeo Secundò, Principem non intendere illos nummos taxare secundum omnem rationem, & ad omnem vsum quem habere possunt; sed solum, vt sint mensura rerum venalium, & solutio.

Nummi
duplīciter
consideran-
tur.

soluōnis debitorum. duplīciter enim nummi considerari possunt. Primò, Formaliter vt nummi, seu vt sunt mensura rerum venalium; qui est vsus earum primarius. sic non pluri valent quàm lege Principis sunt taxati, vel saltem quàm vulgò in emptionibus & soluōnibus debitorum solent exponi. quod addo, quia sæpè fit vt formalis aestimatio nummorum crescat supra taxam legalem, ex appreciatione & vsu vulgi, Principe non contradicente; idque ob materiae puritatem vel pondus, vel quia in locis vicinis pluri aestimantur; & tunc possunt passim in contractibus eo pretio exponi; quia illud censetur legitimum. Secundò, Materialiter, seu ratione conditionum; quas habent ex materia vel figura; vt ratione puritatis vel copiae materiae, vel raritatis, vel antiquitatis, vel commoditatis; hæc enim omnia censentur conditiones materiales. nam etiam ipsa imago est quid materiale in nummo, quò nummus est. secundum hanc rationem habent vsum secundarium, & sunt res vendibiles & permutabiles cum aliis nummis. nec sunt taxati lege; sed habent vulgarem aestimationem, quæ non consistit in indiuisibili sicut legitima, sed constat suis gradibus pretij infimi, medij, summi. vnde possunt vendi & permutari cum aliquo lucro, iuxta receptam locorum consuetudinem. ita docent Caiet. c. 1. & 6. Conradus, Sorus, & Nauarr. supra, & alij passim. Nemo tamen in soluōnem debitorum tenetur eos acceptare, nisi secundum aestimationem legalem, seu eam, quam habent vt nummi ad vsum primarium.

Ad secundam rationem, Monetæ paruae etiam sua commoda habent, sed exigua copia cuique sufficit, quæ facillimè potest haberi; nemo enim quaerit ingentes acervos mitrum vel stufferorum. secus de magna, cuius summa copia quaeritur.

15
Ratione
varietatis.

Sextò, Ratione antiquitatis vel raritatis. hæc enim conditio facit nummos pluri aestimari, quàm alioquin valerent.

16
Septimò, Ratione vsus seu expendibilitatis, vt ait Caietanus, vt si in aliquo loco commutes nummos, qui possunt ibi expendi, cum iis, qui non possunt. cum enim non habeant ibidem pretium vt nummi, sed solum vt aurum vel argentum; possunt notabiliter minoris emi, quàm valeant in sua Prouincia.

17
Campfores
publici, &
privati.

Petes, Quid si lege publica cautum sit ne quis præter publicos campfores tale cambium faceret: tenebiturne ad restitutionem qui contra fecerit? Sotus supra putat teneri.

Sed verius est non teneri, non enim tenetur Reipub. cum nihil damni huic sit illatum: neque etiam ei, quicum cambium fecit, quia nulla ei facta est iniuria, cum non plus ab eo sit acceptum, quàm communi campforum iudicio nummi in tali permutatione soleant aestimari.

18
Famulus
pecuniam
soluendam
cum alia
commutans.

Ex dictis sequitur, si tradam famulo vel negotiorum gestori mille aureos in auro vt soluat meo creditori, non curans qua specie id fiat, & ille eam commutet contra monetam argenteam cum lucro, eaque soluat creditori retento lucro; non teneri ad restitutionem illius lucri. Ratio est, quia illud lucrum est fructus industriae, proueniens ex negotiatione pecuniaria, famuli industria & periculo facta; proinde nec mihi domino pecuniæ debetur; (sicut dum fur vel vsurarius negotiatur aliena pecuniæ, non tenetur domino pecuniæ ad lucri restitutionem) nec etiam meo creditori; quia

hæc species illi non erat debita, & illi integrè alia specie est satisfactum. Si tamen mens mea erat, vt illam pecuniæ speciem meo creditori traderet, eò quòd cuperem illi gratificari, & dare occasionem illa lucrandi; tunc distinguendum est. vel enim creditor illa specie erat lucraturus, vel non erat. si erat lucraturus, tunc famulus tenetur ei de lucro cessante, quanti illa spes lucri aestimabitur, quia hæc species ei erat debita, quam non soluendo, est ei causa iniusta amissionis lucri. si autem non erat lucraturus, sed pretio communi expositurus, ad nihil tenetur; quia etsi iniuriam fecit, speciem debitam non soluens; tamen nihil damni intulit. Sed de his plura supra cap. 20. dub. 18. & 19.

DYBITATIO III.

Verum in cambio locali, quando campfor prior accipit, vt alibi restituat, possit aliquid lucrari, & quo titulo.

Respondeo, Posse aliquid lucrari, idque variis titulis. est communis sententia DD. Gabrielis d. 15. q. 11. art. 3. dub. 12. Conradi q. 99. Caiet. c. 6. Medinae q. 9. de vsura. Nauarr. cap. 17. num. 289. Soti l. 6. q. 10. art. 1. & aliorum.

Primò, Titulo translationis pecuniæ: traicit enim pecuniam, quam hic habes, in locum, vbi optas eam esse, v.g. Antuerpiæ Hispalim; quæ opera in gratiam alterius præstita, est pretio aestimabilis. Nec obstat, quòd re ipsa non transferat, quia eam quasi transfert, faciendo id quòd æquiualeat reali translationi. vnde etiam vsus communis loquendi habet, vt talis pecunia dicatur traicit & transponi. itaque cum æquiualeat eam traiciat,

1. Titulus
Translatio.

ita vt tibi tantum commodi præstet, quantum si re ipsa transferret, meritò potest pro illo obsequio pretium exigere. sicut nuntius, qui certo pretio pactus est 100. aureos in locum remorum transferre; etsi inueniat hominem, qui accepta hic illa pecunia, paratus sit tantumdem ibi gratis numerare; nihilominus potest accipere pretium translationis, perinde ac si re ipsa transulisset. quia sua industria præstitit id quòd æquipollet translationi. Nec refert, quòd sine incommodo vllò vel labore hoc fecerit; quia id ipsius industriae vel bonæ fortunæ assignandum. Idem dicendum de campforibus.

Notandum tamen, campfores non posse tantum exigere pro hac virtuali translatione, quantum si re ipsa transferrent, sed solum quantum inter ipsos bona fide pro tali obsequio est constitutum: quòd ordinariè est multò minus, quia facilitas operæ & commoditas, quam percipit is qui eam præstat, multum detrahit de pretio, secundum communem hominum aestimationem. sicut enim aliarum rerum pretium ex communi peritorum aestimatione, consideratis omnibus circumstantiis, pendet; ita etiam huius operæ, quam ipsi præstant.

21
Quantitas
hoc nomine
possint exi-
gere.

Dices Primò, is, qui dat hic suam pecuniam campfori vt eam recipiat Hispali, non intendit conducere operam campforis, sed solum permutare pecuniam quam hic habet, cum ea quam campfor habet Hispali: ergo iste titulus est fictitijs. Confirmatur, quia transfert dominium suæ pecuniæ in campforem: ergo non conducit ope-

Obiectio.